

Revenind la problema multitudinii de oferte din istoriografie, trebuie spus că legitime sunt numai discursurile izvorâte dintr-o anumită experiență istoriografică, dintr-un permanent exercițiu al metodei, făcut cu rigoare și cu analiza cât mai completă a faptelor. Este marea problemă la care istoricul e chemat să răspundă. Nu e vorba aici de a adopta linia factologiei, a reconstituirii pozitivistice a trecutului și a ne cantona exclusiv într-un efort care ne epuizează. Generații în șir trebuie să fie solidare pentru a se ajunge la o bună sinteză. Trebuie să avem realismul și umilința de a recunoaște că ne situăm pe linia unor eforturi ce convoacă secole și că ele nu se încheie cu noi. Cu cât va fi mai bine instrumentat domeniul, din acest punct de vedere, cu atât mai valabile vor fi rezultatele. Problema este ca noi să putem da garanții de autenticitate, de rigoare în ce facem și astfel să reabilităm istoria, veghind cu atenție la profesionalismul ei. „Le métier d'historien“, în definitiv, reprezintă garantul adevărului, oricât de precar și de provizoriu ar fi acesta în spațiul guvernat de Clio. Pentru a recupera golurile de care vorbea Foucault e nevoie de toată energia noastră spirituală, de fantezie, de o cunoaștere cât mai deplină a faptelor, astfel ca golurile să nu fie umplute la întâmplare, ci cu lucruri verosimile, coerente. Istoricul reține tot ce poate contribui la construirea unui discurs valabil. Nu e o privire entuziastă, ci mai curând una de „sceptic bine temperat“, atent la lumini și umbre, convins că ansamblul îi oferă o șansă de a descoperi coerența, că lucrurile au sens și merită să te străduiești pentru a-l descoperi și a face din el un temei cognitiv pentru alții¹.

Dincolo de orice considerente, din punct de vedere istoriografic lucrarea istoricului ieșean răspunde tuturor acestor exigențe: de recuperare sistematică a trecutului prin deschidere interdisciplinară, prin relecturarea sistematică și riguroasă a izvoarelor, la adăpostul noilor instrumente oferite de dezvoltările metodologice contemporane ale disciplinei. Este dincolo de orice standarde o demonstrație academică, o lecție sobră și consistentă, a felului în care un istoric a exersat o conduită și și-a asumat o atitudine de-a lungul vremii, construind și maturizând o școală de istorie și istoriografie la Iași, cu pârghiile avute la dispoziție: catedra universitară, exemplul personal, dialogul cu tânăra generație, volumele și revistele coordonate, în cei peste trei decenii de activitate științifică.

LAURA STANCIU

Cum scriem istoria? Apelul la științe și dezvoltările metodologice contemporane. Actele Simpozionului Tinerilor Istorici, ediția a IV-a, Alba Iulia, 28-30 noiembrie 2002, coordonatori: Radu Mârza, Laura Stanciu, Alba Iulia, Editura Aeternitas, 2003, 326 p. + [1f.]

Ediția a IV-a a simpozionului „Tinerilor Istorici” s-a desfășurat între 28-30 noiembrie 2002, în cetatea Unirii, în preambulul aniversării zilei naționale a României. Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca și Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia și-au asumat rolul de a patrona manifestarea.

În cuvintele de salut, profesorii Iacob Mârza și Toader Nicoară, în numele instituțiilor pe care le reprezintă, dar și în calitate de trudituri în domeniu, au punctat semnificația momentului și au exprimat opinii pertinente legate de stadiul actual al istoriografiei noastre.

Majoritatea participanților la simpozion și-au înaintat comunicările spre publicare, astfel că Radu Mârza de la universitatea clujeană și Laura Stanciu de la universitatea gazdă, aflați printre promotorii manifestării mai sus-amintite, și-au asumat și sarcina de a coordona apariția volumului. Actele simpozionului au văzut lumina tiparului un an mai târziu la editura albaiuliană Aeternitas.

Contribuțiile participanților la simpozion și-au propus să atingă o tematică generoasă, și în același timp complicată: *Cum scriem istoria? Apelul la științe și dezvoltările metodologice contemporane.*

Conștienți că diversitatea temelor abordate face dificilă gruparea comunicărilor, indiferent de soluția adoptată, coordonatorii volumului au identificat în final 4 titluri de capitole în care se pot înscrie cele 26 de articole ce compun volumul: *Dezbateri istoriografice, Istoria și științele exacte, Abordări interdisciplinare și Provocările istoriei urbane.* A fost cred, un prim răspuns pe care cei 2 colegi ai noștri l-au dat întrebării: *Cum scriem istoria?*

¹ *Ibidem.*

Am reținut din articolul reputatului tânăr istoric clujean Sorin Mitu intitulat *Opinii cu privire la istoriografia română de astăzi*, că istoriografia românească contemporană se află în criză, una din motivațiile domniei sale fiind aceea că lipsa criteriilor clare în judecarea unei producții istoriografice afectează grav acest domeniu. Pe de altă parte, conflictul dintre curentul conservator și modernist în istoriografie este în mod corect atribuit și naturii umane a istoricilor.

Un alt reprezentant de marcă al noului val universitar clujean, Ovidiu Pecican ne oferă în lucrarea: *Provocări și inovație în istoriografia ardeleană postcomunistă*, o imagine cu binevenite accente critice asupra unor teme intens dezbătute după momentul 1989: cronologia, spațiul geografic, actorii istoriei (eroii, colectivitățile, imaginile și simbolurile).

Că spiritul critic și abordarea punctuală în tratarea unui subiect nu este doar apanajul ardelenilor o dovedește studiul cercetătorului ieșean Andi Mihalache intitulat: *Probleme de metodă în analiza discursului istoric marxist-leninist*.

Comunicarea Diane Bindea *Materialul faunistic de la Zăuan aparținând culturii Starčevo-Criș* reprezintă o continuare a preocupărilor sale de ani buni în domeniul arheozoologiei, domeniu ce se afirmă tot mai puternic și la noi ca o sursă de date valoroasă pentru cercetarea arheologică.

Reține atenția – în special pentru arheologi – studiul lui Florin Fodorean, doctorand la Universitatea “Babeș-Bolyai”: *Aplicații ale geomorfologiei și cartografiei digitale în cercetarea drumurilor romane: tronsonul Cluj-Napoca - Gilău*. Autorul prezintă – cu exemple concludente – avantajele pentru cercetarea arheologică a unui sistem GIS, obținut prin utilizarea softului specializat ArcView. Subliniem noutatea subiectului și importanța demersului în perspectiva racordării arheologiei românești – tributară încă în bună măsură școlii Pârvan – la noile coordonate ale cercetării multidisciplinare, cu rezultate spectaculoase.

Pentru arheologia clasică daco-romană, problema sanctualelor dacice ridică încă numeroase discuții. Posibile dovezi pentru interpretarea acestora drept calendare cu o puternică componentă religioasă, aduce Răzvan Mateescu în comunicarea *Despre măsurarea timpului la daci*.

Nu poate fi trecut cu vederea nici studiul lui Sorin Nemeti *Etnogeneza românilor. Istorie și morfodinamică* unde atât de discutată problemă a etnogenezei românilor, cu cele două teorii ale continuității, respectiv imigraționistă, și setul de adevăruri corespunzătoare fiecăreia, este tratată sub forma unui mecanism de generare, ca un procedeu binar de alegere de tipul da/nu.

Importanța aplicării în arheologie a regulilor specifice arhitecturii, cu referire directă la castelele din Dacia, este scoasă în evidență pe parcursul comunicării intitulate *Rolul arhitecturii în cunoașterea interiorului castrelor* sub semnătura arheologului clujean Felix Marcu.

Unele răspunsuri, care nasc alte întrebări, legate de sursele de materii utilizate în perioada romană pentru manufacturarea artefactelor arheologice poate aduce și studiul lui Ovidiu Țentea *Despre utilizarea metodelor mineralogice în arheologie și relevanța lor în scrisul istoric*.

Dacă suntem preocupați de arhivistică, un îndrumar, o foaie de parcurs pentru valorificarea prin publicare a documentelor găsim în contribuția semnată de Csala Rita *Cum să edităm izvoarele arhivistice?*.

O altă întrebare *Este istoria economică o disciplină autonomă? Aspecte metodologice, privire retrospectivă și tendințe ale prezentului*, prezintă în titlul articolului doctorandului clujean Marin Balog obligă la poziționarea stadiului actual al cercetării în acest domeniu, unde domină în prezent direcții de cercetare ce vizează perspectiva macroeconomică, microeconomică și analiza structurală. Sunt de acord cu una din concluziile la care autorul a ajuns în articolul său și anume “rămâne de clarificat dacă dezvoltarea și creșterea economică sunt sinonime cu progresul”.

Din volum nu lipsește și o contribuție la domeniul slavisticii, domeniu văzut de Radu Mârza prin articolul *Istorie și lingvistică la B. P. Hașdeu (scrierile din domeniul slavisticii)* ca unul interdisciplinar, ce presupune o cercetare complexă prin intermediul istoriei, lingvisticii, literaturii și folclorului. Un tablou mai complet asupra personalității marelui savant român ne este dezvoltat prin lecturarea acestui studiu.

Un subiect apropiat tratează și Irina Nemeti în studiul *Probleme de metodă privind studiul mitologiei populare*, în care ne sunt prezentate interdisciplinaritatea dintre știința religiilor și științele umane, etnoistorie și antropologia istorică.

O lectură utilă este oferită de articolul semnat de Alexandru Stănescu *Considerații privind determinarea condiției sociale și juridice a femeilor din Dacia Romană*, în care sunt valorificate izvoarele epigrafice pentru dezvoltarea temei.

În comunicarea Danielei Sechel, ce poartă titlul *The choice of narrative in microhistory*, firul calăuzitor pare a fi cuprins într-o propoziție: “The best way to present the life of an individual is narration”.

Nu voi insista asupra studiului Laurei Stanciu. Amintind titlul: *Ideologie, istorie și limbă. Semantică iluministă la Petru Maior*, este suficient pentru cititorul avizat că tratarea acestui subiect reprezintă o nouă contribuție, într-un segment al cercetării istoriografice unde și-a câștigat deja un binemeritat loc.

Un mic capitol, intitulat de coordonatori *Istorie și educație* este compus din 2 studii, scrise de Alin Ciupală, de la Universitatea București, *Educația ca premiză a emancipării. Școlile publice românești pentru fete în sec. al XIX-lea*, și Daniela Mârza, cercetător la Centrul de Studii Transilvane din Cluj-Napoca, *Educație și istorie: concepții pedagogice la școlile Blajului (sfârșitul secolului XIX - începutul secolului XX)*. Este scos în evidență rolul procesului educativ și impactul școlii în epocă.

Am parcurs cu atenție și studiul masterandului Lucian Dărămuș, absolvent al universității noastre, intitulat incitant: *Premise pentru o monografie urbană a prostituției. Registrul prostituatelor: indicator al stării prostituției oficiale*. Am remarcat că autorul își justifică demersul prin aportul cu care o temă marginală poate contribui la completarea istoriei totale. Am aflat cu această ocazie că în perioada interbelică, la Alba Iulia, modul de organizare și funcționare al acestei activități, foarte vechi de altfel, se aseamăna întrucâtva cu formele utilizate la Paris.

Mai multe studii de caz, cu instrumentarul de cercetare specific, sunt găzduite de volumul de față: **Reconstituirea** *structurilor familiale în Transilvania sec. al XIX-lea. Studiu de caz sub semnătura Anei Maria Roman Negoii, Prestigiu, putere, avere. Ierarhiile orașului în Transilvania secolului al XVIII-lea. Studiu de caz: Sibiu. Probleme metodologice aparținând lui Marius Mărginean și Evoluția denumirilor străzilor în orașele transilvănene în contextul evoluțiilor politice din perioada 1918-1989. Studiu de caz: Mediaș*, autor Cristinel Roman Negoii.

Tratarea imaginarului colectiv este prezentă prin articolul *Imaginea celuilalt în Transilvania după 1918, în comunitățile mixte româno-germane din județele Hunedoara, Alba și Sibiu*, autor Cosmin Budeancă, cercetător la Institutul de Istorie Orală din Cluj-Napoca.

O temă îndelung dezbătută în istoriografia ultimilor ani, atitudinea omului în fața morții, și-a găsit loc în comunicările cercetătorului craiovean Nicolae Mihai: *Ultimul gest. Atitudinile și reprezentări față de moarte în sursele testamentare din Oltenia (1700-1860)* și a lui Marius Rotar: *Tăceri concentrice. Despre percepția cadavrului în Transilvania la sfârșitul sec. al XIX-lea și la începutul sec. XX*.

Desigur că nu concluziile cu o inevitabilă componentă pesimistă ce răzbat din cele două studii amintite mai sus reprezintă nota dominantă a culegerii de studii. Putem însă să reflectăm cu toții la aserțiunea: “A fi înseamnă a îmbătrâni”.

Apariția volumului de față reprezintă indiscutabil un eveniment editorial demn de consemnat și dovedește că volumele anterioare au avut darul de a menține treaz apetitul pentru “producții istoriografice” cu conținut novator și dorința de a păstra la cote ridicate aspectul calitativ.

Este evident că tinerii istorici – și înțeleg acest termen așa cum coordonatorii volumului l-au explicat în introducere – au de spus ceva și anume că nu se mai mulțumesc cu cercetarea trecutului istoric – în fond obiectul muncii noastre – mai mult, preocuparea majoră o constituie felul în care rezultatele cercetării sunt așternute pe hârtie, metodele și mijloacele prin care se poate pătrunde spre cunoaștere.

Cred că din perspectiva căutărilor metodologice, a interdisciplinarității, a provocărilor pe care cercetarea istorică le implică și a deschiderii spre dialog, toți istoricii este bine să rămână tineri.

MIHAI GLIGOR